

bavi. Školski primer takve uspešnosti u izlaganju je profesor Milorad Unković.

Vrednost ove knjige uvećava primenjivost nalaza pisca. U knjizi su dati obrasci za pojedine spoljnotrgovinske poslove i

faksimili dokumenata iz ove oblasti. Knjiga je snabdevena probranom bibliografijom. Ona je stoga privlačna i korisna i sa akademskog i sa praktičnog stanovišta.

Blagoje BABIĆ

Svetlana Đurđević Lukić, **GLOBALNA POLITIKA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA 2001-2012**, Institut za međunarodnu politiku i privredu, 2013, str. 179

Sjedinjene Američke Države, kao globalna sila, odnosno njihova politika i intervencije širom sveta, nesumnjivo su predmet česte polemike i uvek aktuelna tema, što i ne čudi uzimajući u obzir činjenicu da imaju ključnu ulogu u međunarodnim dešavanjima na početku XXI veka. Knjiga *Globalna politika Sjedinjenih Američkih Država* predstavlja pregled tog perioda, počev od 2001. kada se bezbednosna politika SAD naglo promenila, pa do 2012. Čini se da se za tih 12 godina mnogo toga dešavalo što je znatno uticalo na samu politiku SAD-a unutar sopstvenih granica, pa samim tim i politiku SAD-a prema ostatku sveta. Za ovaj period najvažnija je spoljna politika Đorđa Buša, koji se nalazio na čelu države u vreme dobro poznatog terorističkog napada na SAD 11. septembra 2001. koja je bila zaokret u odnosu na tadašnju politiku, a zatim sadašnja politika Baraka Obame koji je 2008. izabran za predsednika SAD-a.

Prvi deo knjige odnosi se na opšte teorije, kao i tradicije i strategije američke spoljne politike. Tradicije sagledavanja nacionalnih interesa i Velike strategije SAD-a podvlače da postoji mit o američkoj izuzetnosti (American Exceptionalism), koji uključuje ideološke predrasude i postavlja još niz pitanja vezanih za ulogu

Amerike kao svetske vlade i njene prisutnosti u međunarodnom sistemu u cilju ostvarenja neosporne superiorne pozicije. Stav o Amerikancima kao nezamenljivoj naciji zastupan za vreme Klintona i državne sekretarke Madlen Olbrajt, shvaćen je kao prenaplašen dolaskom republikanaca na vlast, objašnjava autorka. Bušova politika, orjentisana na mogućnost ostvarenja novog svetskog liberalnog poretka, unapređenje nacionalne bezbednosti, izdvajanje ogromnih sredstava za vojnu hegemoniju, pokrenula je *rat bez kraja*, kako navodi Bačević. Buš je verovao da je demokratija način da se iskoreni terorizam i da vodi ka globalnom miru. Kasniji radovi su pokazivali suprotno i spoljna politika Đ. Buša mnogo puta je osuđivana od strane Frensis Fukujame, ali su neke stvari prihvaćene tek dolaskom Obame na vlast. Višegodišnji rat protiv terorizma dobio je nove smernice 2010. dolaskom Obame i usvajanjem nove Strategije nacionalne bezbednosti koja ima širi pristup i nacionalnoj i globalnoj bezbednosti. Generalno, Obamina strategija je više od njegovog prethodnika okrenuta unutrašnjim problemima i daje manji značaj vojnoj dominaciji. Prvi deo knjige daje kraći osvrt na različite politike poslednja tri američka predsednika, prednosti, odnosno nedostatke svake od njih i razloge

zbog kojih su primenjivane u datom trenutku, što predstavlja odličnu paralelu i pruža mogućnost poređenja u trenutku čitanja.

Drugi deo detaljnije se bavi samim načinom borbe protiv terorizma, ljudskim pravima i pozicijom u tom globalnom ratu i posledicama po demokratsku upravu. Ulaganjem sredstava u vojne opcije, unutrašnju bezbednost, protivraktnu odbranu, invaziju na Avganistan i Irak stavlja SAD u poziciju da se bori u dugom ratu protiv terorizma i tiranije u svetu. Dosta pažnje autorka je poklonila pravim troškovima koji su nastali kao rezultat borbe protiv terorizma, bolje rečeno troškovima odbrane, troškovima nastalih kao rezultat ratova na Bliskom Istoku i spomenula stvarnu ulogu Pentagona, Ministarstva inostranih poslova i Ministarstva odbrane u tim akcijama. Opravdanost razvojne pomoći, u onoj meri u kojoj je primenjivana, kao element spoljne i bezbednosne politike vodi nas dalje do ciljeva te pomoći i navodi na razmišljanje koliko su SAD stvarno velikodušne prema trećim zemljama. Ukazuje na istraživanja koja pokazuju da su i sami građani SAD-a u zabludi kada dođe do tog pitanja. Millenium Challenge Account, najveća inicijativa tog tipa, objedinjuje razne spoljnopolitičke ciljeve, ali se ističe da je postojao nedostatak koordinacije i potreba da se izvrši dublja reforma.

Poslednji delovi posvećeni su sadašnjem predsedniku SAD-a, njegovoj usmerenosti na recesiju u ekonomiji i ekonomski rast koji je za vreme Buša bio zanemaren, kao i pomeranje prioriteta na unutrašnji razvoj. Obamini planovi su kako se navodi, delovali ambiciozno ali su pružali nove mogućnosti za razvoj i popravku narušenog imidža u pogledu

poštovanja ljudskih prava. Za Obamu imalo je smisla razmišljati o kraju rata u Iraku, planirao je da uspostavi mir između Izraela i Palestine i uspostavi dobre odnose sa Rusijom i Kinom. Ipak, mnogi planovi se nisu ostvarili usred brojnih unutrašnjih ograničenja, pre svega Kongresa. Nezavidna pozicija uzrokovana dotadašnjim dešavanjima i ekonomska kriza iz 2008. postavili su nove izazove.

Na samom kraju, američka politika prema Zapadnom Balkanu, kao dodatak, dotakla se položaja koji balkanske države imaju u Obaminoj spoljnoj politici. Prema autorki, put za rešavanje problema na Balkanu po američkoj administraciji je integracija u NATO i Evropsku uniju. Drugi važni problemi vezani su za stabilizaciju Kosova i političku stabilnost u Bosni i Hercegovini. Preko niza godišnjih izveštaja prati se do koje mere balkanske zemlje sprovode kontrolne mere u pogledu trgovine ljudima, terorizma, ljudskih prava, itd.

Ova knjiga, uvid u tokove američke politike i strategije za poslednju deceniju, predstavlja koristan sažetak događaja i planova. Kuda će se ceo svet zajedno sa SAD-om kretati u narednom periodu ostaje nam da vidimo. Koje su implikacije dosadašnjih odluka možemo da vidimo i čitajući. U svakom slučaju, ova korisna materija koja nas uvodi u dublja razmišljanja o poziciji i politici SAD-a, njenoj značajnoj ulozi u svetu, je namenjena svima koji su zainteresovani za same SAD, tokove na međunarodnom planu, aktuelne političke probleme, pitanja terorizma i još mnogo toga sa čim se suočavamo u XXI veku.

Branislava GATALICA